

Még egyszer „Az erdőmérnökképzésről”

Az utóbbi évtizedekben a tudomány, a technika, az élet és a munka minden területén folyamatos, egyre gyorsuló, néha robbanásszerű fejlődés tanúi vagyunk. Az ismeretek elévülése gyorsan rövidül. Egyes tudományágakban és a technikában már 5 évnél is rövidebb.

Megdöbentő, hogy ilyen körülmények között Kovács József fiatal erdőmérnök az Erdészeti Lapok 2001. októberi számában megjelent cikkében kijelenti, hogy „...az egyetem elvégzése után már csak a felejtés szabadítja fel agyunk memóriáját, s új szakismerettel gyakorlatilag nem terbeljük azt”.

Elszomorító, káros és veszélyes ez a szemlélet. Remélhetőleg egyedi esetről van szó, mert a jelenlegi körülmények minden fiatal szakembert arra készítetnek, hogy az egyetemen szerzett alapokra építve elméjüket – a felejtés helyett – minél több új szakismerettel terheljék, mert csak így tudják létalapjukat megeremteni.

A cikk írója e szemléleti probléma mellett kifogásolja az erdőmérnökképzés tanulmányrendjét, és – differenciáltan ugyan – az oktatás színvonalát is. Ez utóbbival nem kívánok foglalkozni, mert ezt legfeljebb a gyakorlat tudná minősíteni. A tanulmányrendet érintő felvetéseivel kapcsolatban azonban néhány észrevételt kell tennem.

A tanulmányrendet illetően a cikk írója az alapozó és a műszaki tantárgyak oktatásának megszüntetését, illetve elsorvasztását javasolja.

Ezzel kapcsolatban nézzük először az alapozó tárgyakat. Ezek mindegyike az egyetemi oktatásnak *Modrovich* professzor úr által megfogalmazott alapelve szerint azt a célt szolgálja, hogy ezek révén a leendő mérnök elsajátítsa azokat a tudományos alapismerteket, amelyek segítségével megtanul logikusan gondolkodni, és képessé válik a gyakorlatban az élet változó, újabb és újabb feladatainak megoldására. Ezért nevezzük ezeket alapozó tárgyaknak. Ezek teszik az egyetemet végzett fiatalembert logikus gondolkodásra és az új követelményekhez alkalmazkodásra képes mérnökké. Ezek oktatásának megszüntetése a végzett mérnököt fejlődésképtelenné tenné, tehát *ezek nélkül nincs mérnökképzés.*

A műszaki tárgyakkal kapcsolatban mindenekelőtt tisztáznunk kell az erdőmérnöki hivatás fogalmát, az ezzel szemben jelentkező elvárásokat, mert ez már az erdőmérnökképzés célját és tartalmát is meghatározza. Henry S. Graves-nek, a Yale Egyetem (New Haven, Connect.) professzorának klasszikus meghatározása szerint „Az erdész (bazai értelmezésben: az erdőmérnök) specialista az erdészeti tudományokban, amelyek segítségével megkülönböztető és sajátos feladata megoldani a szaktudományokra vonatkozó vagy alkalmazott műszaki feladatot.”

Ez szabad fordításban azt jelenti, hogy erdész lehet bárki, aki specialista az erdészeti tudományokban, de erdőmérnök csak az lehet, aki az erdőgazdálkodás során felvető sajátos műszaki feladatokat is meg tudja oldani! Ehhez pedig alapos műszaki képzettségre van szükség. Ebből következőleg *magas színvonalú műszaki képzés nélkül nem lehet erdőmérnökképzésről beszélni. Ezért a műszaki tárgyakkal a tanulmányrendből való törlése esetén a végzős hallgatók nem „erdőmérnök”, hanem csak „erdész” vagy „erdőgazda” oklevelet kaphatnának.*

A cikk írója felveti a *műszaki tárgyak fakultatív oktatásának lehetőségét is.* A magyar erdészeti felsőoktatásban az erdőmérnökképzés 1872-ben ily módon kezdődött. Ekkor *Wagner Károly* az Erdészeti Tanintézet átszervezése során az új tanulmányi tervben az addig egyeduralgkodó, ún. általános tanfolyamon kívül – fakultatív jelleggel – erdőmérnöki tanfolyam szervezését is előírta, olyan ifjak számára, akik kiválóbb

tehetségüknel fogva az erdőmérnöki pályára törekcszenek. Akkor azonban e tanfolyam fakultatív jellege – a gyakorlat követelményeinek hatására – rövidesen megszűnt, a műszaki tárgyak oktatása általánossá vált, és a Főiskola 1904-ben már egyetemlegesen erdőmérnöki oklevelet adott a végzős hallgatóknak.

Ennek ellenkezője történt 1949-ben, amikor az egyetem akkor már magas színvonalú mérnökképzést biztosító Erdőmérnöki Osztályát szakosították, a műszaki tárgyak oktatását fakultatívvá tették: erdőgazdasági és erdőipari mérnöki, valamint faipari mérnöki tagozatot létesítettek. Az erdőgazdasági mérnöki tagozat tanulmányrendjéből a műszaki tárgyakat törölték, illetve minimálisra csökkentették, mérnöki képzésben csak az erdőipari mérnöki tagozat hallgatói részesültek. Ennek ellenére az erdőgazdasági mérnöki tagozat végzős hallgatói is – megfelelő tudásalap nélkül – mérnöki oklevelet kaptak. – Öt év alatt bebizonyosodott, hogy a szakosítás alapvetően hibás volt. 1954-ben azt

– ismét a gyakorlat követelményeinek hatására – megszüntették, s az erdőgazdasági és erdőipari mérnöki tagozatot összevonták.

A szakosítás, illetve a műszaki képzés fakultatívvá tételének hibás voltát és hátrányos következményeit az erdőgazdasági mérnöki tagozaton végzett és 1956-ban Kanadába települtek tapasztalhatták meg. Ők ugyanis Sopronban ugyan mérnöki oklevelet kaptak, de azt Kanadában a műszaki képzés hiánya, illetve hiányos volta miatt nem ismerték el. Őket a kanadai mérnöki kamara nem vette fel tagjai közé. – *Ez a tapasztalat is azt igazolja, hogy a műszaki képzés fakultatív vá tétele esetén mérnöki képesítést csak azok kaphatnak, akik színvonalas, alapos műszaki képzésben részesültek.*

Ezek voltak a múlt idők tapasztalatai. Ezeket eddig Graves előzőkben idézett klasszikus meghatározása és a gyakorlat igényei is igazolták.

Ezek után felvetődhet a kérdés, hogy ezek a tapasztalatok a mai körülmények között is okulásul szolgálhatnak-e, vagy – a szakképzésnek minden területen nagyfokú specializálódására hivatkozva – a hazai erdőmérnökképzést meg kell szabadítani a polibisztoroképzésnek mondott felesleges elemeitől, s azt a biológia és az ökológia területére kell összpontosítani.

Ezzel kapcsolatban előre kell bocsátani, hogy általában polihisztorképzésről nem, legfeljebb sokoldalú képzésről lehet beszélni, mert csak veleszületett tehetség egész életén át folytatott ismeretszerzés révén válhat polihisztorrá. *Így a soproni egyetem sem polibisztorokat, hanem sokoldalúan képzett olyan szakembereket nevel, akikben a speciális erdészeti szakismeret sajátos műszaki ismeretekkel és – a különös értéket képviselő – mérnöki gondolkodásmóddal ötvöződik.*

Nem lehet kétséges, hogy ma, amikor a fenntartható fejlődés és az ésszerű, racionális gazdálkodás az erdőgazdálkodás alapvető célja, a gyakorlat – a szakképzett erdészek vagy erdőgazdák mellett – nem nélkülözheti a földmérésben, valamint a termeléshez szükséges gépek működtetésében, a gépesítés fejlesztésében és a racionális anyagmozgatást biztosító szállító berendezések létesítésében jártas szakembereket.

A jövőt illetően most már csak az a kérdés, hogy a gyakorlat e sajátosan összetett feladatok végrehajtására melyik megoldást választja: egy személyben sokoldalúan képzett erdőmérnökö-

ket vagy – a speciálisan, de egyoldalúan képzett erdészek mellett – földmérő-, út-, vasútépítő- és gépészmérnök specialistákat igényel-e?

A gyakorlat szempontjából a döntés szakmai és gazdasági megfontolás függvénye, figyelembevéve azt is, hogy az erdőgazdaságok a korábban házi kezelésben végzett munkákat ma már jó részt vállalkozókkal végeztetik.

Sokoldalúan képzett erdőmérnököknek akár alkalmazott, akár vállalkozóként történő foglalkoztatása a speciális erdészeti feladatok és a sajátos mérnöki munkák együttes megoldását minden bizonnyal és minden tekintetben előnyösebb módon teszi lehetővé, mint szakképzett erdészek és egyoldalú

szemlélettel rendelkező, az erdészeti sajátosságok tekintetében pedig idegen specialisták párbuzamos alkalmazása.

Összefoglalva: A szakmai és a gazdasági megfontolás mindenképpen a sokoldalú erdőmérnökképzés, s az oktatás mérnöki jellegének és színvonalának fenntartása mellett szól.

A képzés emberi vonzata ugyanancsak ezt támasztja alá, mert a sokoldalú képzés az erdőmérnök számára a jelenlegi körülmények között szükséges több esélyt biztosítja azáltal, hogy olyan ismereteket szerez, amelyeket a gyakorlat és némi továbbképzés révén továbbfejlesztve más szakmák specialistáival egyenértékű szakemberré válhat.

Halász Aladár

Válasz egy névtelen levélre

Levelet kaptam az elmúlt hetekben. Tisztelettel és személyem iránti őszinte megbecsüléssel íródtak sorai, mentes volt mindenféle, napjainkban elharapódzott durvaságtól. Ha levelet kapok, válaszolni szoktam rá, de most zavarban vagyok, mert hiába kerestem az aláírást. Igaz, már a szöveg is jelezte, hogy ebélti fáradozásaim meddők maradnak. No, de akkor hova címezem a választ? Végül is úgy láttam, lopnom kell egy ötletet a költőtől („Nem mondhatom el senkinek, elmondom hát mindenkinek”) és lapunk hasábjain keresztül juttatom el a választ Hozzátok, kedves levélírók.

Leveletek elején tájékoztattok engem arról, hogy a termőhely-vizsgákon puszkával és egyéb ügyeskedéssel jutottatok át és most a termőhely-tudásokat hiányzik. A közlés szíven ütött. Több okból. Egyfelől azért, mert csalódnom kellett az emberi becsületességben. Amikor hallgatót vizsgára fogadtam, azzal az érzéssel tettem, hogy olyan emberek kívánnak számot adni tudásukról, akik felnőtt emberként erre a pályára éreztek elhivatottságot és most az ennek gyakorlásához szükséges ismeretekből igyekeznek mennél többet fejükbe tölteni. Közlétesetkből kitűnt, nem így van. Ti azért jöttetek ide, hogy négy-öt évig az ifjúság bohóságaival foglalkozzatok és ehhez egy feketefedélű – indexnek, leckekönyvnek hívják – füzetbe autogramokat gyűjtsetek. Ismertebb nevű és kevésbé ismert oktatók autogramjait. Ez elég meddő dolog, mert az autogram-börzén a mi aláírásunk nem nagyon ér zsáknyi eurót. Azt inkább popsztárok,

olimpikonok, a tudósok közül a Nobel-díjasok aláírásai hozzák. Köztünk ilyenek nincsenek. Ti mégis erre rajtoltatok. Igazán kár!

Számomra szomorúbb az, hogy ezt a fontos és alapvető tárgyat nem tanultátok meg. Ezzel a közléssel nincs igazán harmóniában az a leveletek további részében leírt panasz, hogy kevés az önálló alkotás lehetősége, táblázatokba szorított számok szerint kell dolgoznotok, ezek végrehajtását vasalják be kérelmelhetetlen szigorral főnökeitek, elsősorban a vezérigazgatók.

Édes Gyerekeim! Nem gondoljátok, hogy hiányosan képzett, alapvető ismeretekkel (l. termőhely!) nem rendelkező emberekkel csak így lehet munkaviszonyt létesíteni? Ki merne felelősséggel szabad kezdet adni olyannak, aki ügyeskedéssel, jóhiszemű emberek átvezetésével szerzett diplomát? Nem lenne vajon szerencsés igényeitek megfogalmazása előtt egy kicsit ezen is elgondolkodnotok? Mindez keményen hangzik, de – és ezt őszintén írom – nekem is nagyon fáj a közlésetek, mert már akkor érkezett, amikor az aktív szolgálatot abbahagytam és semmi módomban javításra, főleg úgy, hogy a 70-en jócskán túljutva már nagyon kifelé áll a szekerem rúdja.

Mit írhatnék ezek után tanácsként Nektek? Két dolgot. Saját életutammal kell előhozakodnom. Erdőipari szakon végeztem, erdőművelést, védelmet alig, vadgazdaságtant egyáltalán nem hallgattam. Ezek hiányoztak is praktizáló erdőmérnök időszakomban. Szerencsémre akadtak segítőkész idősebb kol-